

Dos grans amics de l'Orfeó Català han desaparegut del món terrenal durant el curs passat: Eduard López Chavarri i Joan Manén, el primer mort a València, la seva terra nadiua, el 28 d'octubre de 1970, quan estava a punt de complir el centenari de la seva naixença. El segon, també, mort a la seva ciutat natal de Barcelona, que tan poc agrada ha estat vers ell, el 26 de juny de l'any actual, a l'edat de 88 anys.

Chavarri: home polifacètic, llicenciat en Dret, literat, àgil pro-sista en les llengües valenciana i castellana, crític musical, teatral, d'art i literari; periodista en diverses facetes (col.laborà de faiso ininterrompuda a "Las Provincias", de València, des de 1897), professor d'Història de la Música i Estètica musical, al Conservatori de la capital lleuantina; Director d'orquestra i compositor que com-
prengué múltiples gèneres: obres orquestrals (suites, Divertimento, Simfonia hispànica, ^{dos} ~~dos~~ Concerts, Variacions, etc.), música de cambra (entre la qual ~~dos~~ Quartets de corda, Sonata per a guitarra, ~~obres~~ per a piano, etc.), polifonia vocal, obres coral-simfòniques (^h "Llegenda", "Cant de la guerra", "Himne d'Epifania", etc.).

L'Orfeó Català ja li estrenà l'any 1909 la "Llegenda" per a cor i orquestra en els seus concerts a València, sota la direcció del seu fundador, obta que més tard fou interpretada també per la mateixa Entitat, al seu Palau, sota la direcció de Franz Beidler. Després li ha cantat diverses obres polifòniques, les últimes ^{estrenades} de les quals són "Tres cançons en estil valencià", l'any 1949, que foren repetides l'any 1950 al Teatre Principal de la capital llewantina.

Chavarri fou un col.laborador habitual de la nostra "Revista Musical Catalana", tan enyorada. Ja hem manifestat que, a més de compositor notable, era un exquisit literat. Quan el Mestre Lluís Millet ostentà la Presidència dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1918, on pronuncià aquell magnífic discurs, ~~presidenzial~~ Chavarri fou el mantenedor encarregat del discurs de gràcies, excel.lent peça oratòria de perfum penetrant.

Heus ací només una mostra de com el fundador de l'Orfeó Català jutjava el mestre valencià: "En Chavarri és tot un artista. Tracteu-lo poc o molt, llegiu-lo en sos esplais en prosa, sobretot en sòs "Cuentos lírics", tan lluminosos, i de seguida us sentireu ^ucorpresos per aquella simpatia que porten eñs homes i les coses amarades de

subtil idealitat. És dels privilegiats sensibles a la bellesa, que l'endevinen i la troben i se la fan seva, perquè tenen els sentits subtils i desperts per a conduir-la a dins, a l'esperit, àvid de l'ensomni del bell ideal. És dels afamats de tota manifestació de les noves modelitats de l'art. És un dels fills legítims de son país, dels qui han sigut dòcils a la llum esplendorosa del son sol, a la verdor ufanosa de ses hortes, a la blavor poderosa de son mar, i per això és artista sincer, home distingit en la comunitat prosaica que el rodeja."

"En Chavarri és també un músic, i un músic que porta a ses obres totes les qualitats essencials que havem enumerades més amunt. És un músic artista. (Se pot ésser músic, sense ésser gota artista.)"

Una de les últimes, o potser l'última vegada que el nostre entranyable amic estigué en contacte directe amb l'Orfeó Català, fou el 18 d'octubre de 1958, en què en trobar-se a Barcelona ens féu l'honor d'assistir a un assaig de la nostra Entitat, i d'escriure en el nostre Àlbum unes molt emocionades paraules

Deia un dia el nostre Amadeu Vives: "Els artistes que es queden a Espanya ens semblen poca cosa; els que se'n van ens semblen muntanyes; els que tornen no ens semblen res. És a dir: mentre es quedin a l'estranger no ens fa res d'alabar-los."

"És cert que gràcies a ells, encara més que gràcies a la pesseta, el nom d'Espanya sona arreu d'Europa. Però, que no vinguin per ací si no volen exposar-se a tota mena d'imjúries, menyspreus i sordes i hipòcrites persecucions. Que no mostrin mai el fruit del seu treball als seus compatricis sinó es volen veure vexats i escarnits."

Certament, aquestes paraules són dures, però tenen un gran fons de raó. El cas de Joan Manén en molts aspectes les podria confirmar. Ja el Mestre Lluís Millet qualificava Manén de "musicàs nostre no prou estimat ni apreciar de la nostra gent." Nascut a Barcelona el 14 de març de 1893, des de ^{gairebé} ~~quasi~~ un noi, el violí i la composició foren les seves dues armes principals amb les quals es desenvolupà la seva vida. La immensa facilitat per la lectura al piano, fa que repentitzi amb aquest instru-

ment tota mena de ~~per~~ partitures, fruit de la seva esplèndida musicalitat.

La seva carrera com a solista i compositor és realment extraordinària. Mestres com Nikisch Weingartner, Mengelberg, Bruno Walter, Otto Lohse, Viotta, Oscar Nedbal, Henry Wood, Chevillard, Clemens ~~Klauss~~, Stransky, Ernst von ~~Schuch~~, etc., l'han tingut com a solista o han dirigit obres seves. Així, per exemple, Lohse li estrena a Wiesbaden el seu ~~Concerto~~ Concerto grosso "Juventus", que més tard és tocat a Amsterdam i a La Haya per l'Orquestra del Concertgevous, dirigida per Mengelberg; i per l'Orquestra Filarmònica de Viena, a la ~~mateixa~~ mateixa ciutat, sota la direcció de Fèlix Weingartner. Per cert que un dels crítics vienesos principals (Gornold) declara haver trobat en ell el primer compositor simfònic espanyol. I l'Orquestra Filarmònica de Berlín, sota la guia de Fritz Reiner li ~~xxx~~ interpreta triomfalment la simfonia "Nova Catalònia", després d'haver-la dirigit el mateix autor a l'esmentada ciutat.

Per primera vegada es representa una òpera d'autor espanyol a Alemanya amb el "Neró i Acté" del nostre músic, al Teatre Reial de Dresde, sota la direcció d'E. von Schuch; després amb Lohse a Colònia, on continua representant-se quatre temporades, i segueixen Leipzig, Karlsruhe,

el Teatre Nacional de l'òpera, de Finlàndia, en ~~la~~ temporada 1938-1939; la simfonia teatral "El camí del sol" (després titolada "Eros") s'estrena el 1926 a Brunswick; i "Soledad", després d'estrenada al Liceu de Barcelona és donada en audició especial per la Radiodifusió francesa, no fa pas molt de temps.

A més de les Orquestres emmentades, les Filarmoniques de New York i de Varsòvia, la "Tokünstler" de Viena; les Colonne, Lamoureux, etc. l'acompanyen o li interpreten obres seves.

Com a violinista o director ha actuat a les més importants capitals d'Europa i d'Amèrica (París, Varsòvia, Viena, Colònia, Berlín, Amsterdam, La Haia, Drede, Weimar, Sant Petersburg, Helsinki, Madrid, Munich, Copenhage, Frankfort, Havana, New York, Budapest, Londres, Praga, Roma, totes les de Suïssa, etc.

Bé pot dir-se que el fet que situa Manén com a un dels primers violinistes del seu temps és el concert que donà el 9 de novembre de 1904 a la Hochschule de Berlín, en el qual especialment en executar Paganini (*"God save the Queen"*) obtingué un èxit tan clamorós que féu afirmar ~~xxx~~ al gran crític, Paul Ertel: "Manén

Manén compositor comprèn tots els gèneres; és potser el més prolífic de tots els nostres compositors. A més de les obres que ja havem ~~esmentat~~ esmentat, senyalem també com a ~~molt importants~~ ^{molt importants}, dos Quartets de corda, un Quintet de corda i piano, "Cuadros" ^{per a} para piano, "Sonata" ^{per a} para guitarra", ~~estrenada~~ dedicada i estrenada per Andreu Segòvia, "Sonata" per a violoncel i piano, tres "Concerts" per a violí i orquestra, "Concert" per a violoncel i orquestra (estrenat a ~~Itàlia~~ Roma pel nostre Gaspar Cassadó), "Concert Simfònic" per a piano i orquestra, "Suite "Belvedere" per a flauta i orquestra, "Suite" per a violí, piano i orquestra, "Concert" per a ~~Orquestra~~ ^{oboe} oboe i orquestra (estrenat per Domènec Segú i el Mestre Toldrà), "Elogio del fandango" per a gran orquestra (estrenat per l'Orquestra Colonne, sota la direcció de l'autor), "Rosari La Tirana" (ballet), "Diversimento" per a petita orquestra, "Obertura par a la "Vida es sueño", per a gran orquestra, ~~Festividad~~ Obertura "Festividad" per a gran orquestra (Premi del Gran Teatre del Liceu), diverses obres originals i transcrpcions per a violí i piano, les òperes "Joana de Nàpols" i "Eros", etc.

Entre les obres que el Mestre ^{ha} ~~mandeixat~~ completament enllestides

i que malauradament no han estat interpretades encara, citarem en primer lloc, el tríptic teatral en 8 actes "Don Juan", obra mestra des del punt de mira musical, que representa un esforç no superat ni igualat a casa nostra. Consignem també dintre aquest agrupament, entre altres que farien massa extensa la llista, les obres simfòniques "Concertino" per a violí i orquestra, "Rapsòdia catalana" per a piano i orquestra, i la "Simfonia Ibèrica" per a gran orquestra, que fóra de justícia donar a conèixer.

Les relacions del Mestre Manén amb l'Orfeó Català són diverses i variades. El Mestre Lluís Millet li oferí la Presidència de la VI Festa de la Música Catalana (Concurs musical organitzat per l'Orfeó Català), en la qual pronuncià un magnífic discurs; també l'any 1951 presidí el Concurs Musical convocat per tal de celebrar el LXè. aniversari de l'Entitat. I en la ~~VIII "Festa" de l'any 1917 amb motiu del XXVè aniversari~~ VII "Festa" de l'any 1917, amb motiu del XXVè. aniversari d'aquella, que presidí el Mestre ~~Manén~~ Nicolau, Manén hi guanyà la Flor Natural (o Premi d'Honor) amb la glossa de la cançó popular, per a chor mixt, "Els dos camins", que figurà durant llarg temps al nostre repertori.

L'any 1914 , amb motiu dels històrics concerts de l'Orfeó Català a París i Londres, junt amb Maria Barrientos, col.laborà altruísticament i generosa com a concertista en les audicions que la nostra Entitat donà a l'Albert Hall, d'aquella darrera capital, cridat pel nostre fundador. En justa reconeixença als rellevants mèrits del nostre gran músic, la nostra Corporació col.laborà en els recordats Festivals Manén, que tenint per marc el Palau de la Música Catalana, s'efectuaren l'any 1918, en els quals cantà unes glosses chorals del compositor, els chors del primer acte d'"Acté" i l'himne final de la simfonia "Nova Catalònia".

En els últims vint-i-cinc anys no minvaren les relacions de Manén amb l'Orfeó Català. Aquest, que en temps del seu fundador ja havia interpretat diverses obres chorals del nostre músic, enriquí el seu repertori amb altres en estrena, sobresortint entre elles el poema coral "Muntanyes de Montserrat"; ^{també} i l'anomenà Soci Honorari. Dins dels seus últims temps, Manén li ofrenà i dedicà la seva darrera composició "a Capella", les superbes Variacions sobre un tema popular de caràcter burlesc "El petit maridet", que l'Orfeó Català té el ferm propòsit d'interpretar quan sigui possible de fer-ho sense presses i amb la dignitat que l'obra reclama.

També

77